

**SOCIALINIŲ MOKSLŲ KOLEGIJA
KOMUNIKACIJOS IR MENŲ KATEDRA
KŪRYBOS IR PRAMOGŲ INDUSTRIJŲ
STUDIJŲ PROGRAMA**

LEIDŽIAMA GINTI
Kūrybos ir pramogų studijų
programos vadovė
Giedrė Vaičekauskienė

(parašas)

2016-05-23

(data)

**ŽEMAIČIŲ TARMĖS PUOSELĖJIMO RENGINIAI SKUODO
RAJONO KULTŪROS CENTRE**

Baigiamasis darbas

Darbo autorius
Lidija Karbauskienė

(parašas)

Darbo vadovas
lekt. Giedrė Vaičekauskienė

(parašas)

Klaipėda, 2016

TURINYS

TURINYS	2
SANTRAUKA	3
SUMMARY	4
IVADAS	5
1. MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ	8
1.1. Tarmės samprata Lietuvoje	8
1.2. Žemaitija ir žemaičių tarmė	11
1.3. Žemaičių tarmė kaip paveldo saugojimas kūrybinėse industrijose	13
1.4. Žemaičių tarmė kultūriniuose renginiuose	14
2. PROJEKTO DALIS	16
2.1. Skuodo rajono kultūros centro veiklos pristatymas	16
2.2. Kūrybinio projekto aprašymas	17
2.2.1. <i>Kūrybinio projekto koncepcija</i>	17
2.2.2. <i>Kūrybinis projektas</i>	18
2.3. Techninės ir technologinės dalies aprašymas	19
2.4. Ekonominiai skaičiavimai	20
3. DARBO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS	21
3.1. Tyrimo dizainas ir eiga	21
3.2. Kokybinio tyrimo duomenų analizė apie žemaičių tarmės puoselėjimo renginius Skuodo rajono kultūros centre	22
IŠVADOS	27
LITERATŪROS SĄRAŠAS	28
PRIEDAI	31

SANTRAUKA

Sparčiai augant technologijoms pasaulyje stengiamasi rasti bendrą kalbą, tačiau Europos Sąjungą, skatina nepamiršti atskirų šalių identiteto ir skatinti ne tik valstybės, bet ir savitos kultūros plėtrą regionuose. Atsižvelgiant į šią šiuolaikinę tarmių situaciją, dialekto puoselėjimas yra labai svarbus, nes jos gali greitai ir negrįžtamai išnykti. Dėl šios priežasties valstybė skatina ne tik kalbininkus, etnografus bet motyvuoja ir renginių organizatorius prisidėti prie kalbos, tarmių, etnografijos puoselėjimo. Iškyla problema, kokiais būdais saugoti tarmes, kad jos dar būtų aktualios šiandienos žmogui? Atsižvelgiant į temos aktualumą ir jos problematiką suformuota baigiamojo darbo tema: „Žemaičių tarmės puoselėjimo renginiai Skuodo rajono kultūros centre“. Baigiamojo darbo tikslas: nustatyti žemaičių tarmės puoselėjimo svarbą Skuodo rajono kultūros centre. Siekiant nustatyti žemaičių tarmės svarbą renginiuose buvo atliktas kokybinis tyrimas.

Tyrimo uždutis: nustatyti priemones ir būdus, kuriais bandoma sudominti žiūrovą tarmišku renginiu Skuodo rajono kultūros centre. Remiantis gautais tyrimo duomenimis buvo sukurtas kūrybinis projektas - kultūrinis renginys „Prapoulosė zoikė mažuosės Velīkas“, skirtas Atvelykio šventei paminėti. Šame renginyje dėmesys buvo skiriamas žemaičių tarmės bei tradicijų puoselėjimui jaunimo tarpe, taip pat sukurtos salygos pasirodyti Skuodo rajono kultūros centro meno kolektyvams.

Išsiaiškinta, kad žemaičių tarmės vartojimas renginiuose yra traukos objektas, o tokių renginių Skuodo rajono kultūros centre yra apie 80%. Sukurtas kūrybinis projektas pritraukė nemažai vaikų, sudarė sąlygas jų užimtumui bei kultūriniam ugdymui.

SUMMARY

While technologies is growing rapidly in the world there is an effort of finding common talk, but The European Union encourages to not forget individual countries identity and stimulate not only state but also distinctive cultural development in the regions. Considering the current situation of dialectism in Lithuania, can be seen that enshrining the dialect is very important, because it can quickly and irretrievably disappear. For this reason the Lithuanian nation encourages not only linguists, ethnographers but also motivates event planners to contribute to the native Lithuanian language and dialects, ethnography storage. So, the question is in what ways to protect dialects that it would be still relevant to today's people? According to topicality of the subject and its issues the topic of bachelor's thesis is "Samogitian dialect fostering in Skuodas district cultural center." The purpose of bachelor's thesis is to set Samogitian dialect importance of fostering in Skuodas district cultural center. In order to determine the Samogitian dialect importance in events, there has been a qualitative study performed.

The research task: identify means and methods in an attempt to interest the viewer with dialectical event in Skuodas district cultural center. Based on the research there was developed creative project - cultural event "The Easter of little bunny who disappeared", intended for Sunday after Easter to mention. In this event attention was paid to the Samogitian dialect and traditions of fostering among young people, also there was conditions created for Skuodas district cultural center art groups to show.

Clarified, that the Samogitian dialect usage in events is an object of attraction, and such events like this in Skuodas district cultural center is about 80%. Developed creative project attracted many kids, was created conditions for their entertainment and cultural education.

IVADAS

Baigiamojo darbo aktualumas:

Sparčiai besivystant technologijoms, kurios padeda dideliu greičiu plėstis pasaulinei kultūrai, žmonija stengiasi kalbėti viena kalba, rasti sąjungininkų visame pasaulyje, tuo pat metu, pasaulio sąjungos, kaip Europos Sąjungą, skatina nepamiršti atskirų šalių identiteto ir skatinti ne tik valstybės bet ir savitos kultūros plėtrą regionuose. Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacija PINO skelbia, jog prisideda prie Lietuvos etninės kultūros paveldo puoselėjimo ir gyvosios tradicijos tęstinumo, kalbos etninio savitumo ugdymo. Tarmių puoselėjimas šiandien yra svarbus dėl to, jog jos gali greitai ir negrįžtamai išnykti, dėl šios priežasties valstybė skatina ne tik kalbininkus, etnografus puoselėti gimtąją lietuvių kalbą ir tarmes, bei motyvuoja ir renginių organizatorius prisidėti prie kalbos, tarmių, etnografijos saugojimo. Lietuva – technologine prasme sparčiai auganti šalis, bandanti pasivyti didžiąsias valstybes. Pavyzdžiui, Vokietija turi išsaugojusi labai stiprias tarmes, kuriomis kalba iki šiol: tai naudinga kultūrine dialekto mokslinė prasme. Anot S. Schmid (2014), tėvai nuo mažens mokydami vaikus kalbėti tarmiškai ir bendrine kalba, įskiepią jiems daugiakalbystę, kuri vėliau padeda vaikams mokytis daugiau kalbų. Taigi Lietuva taip pat seka didžiųjų valstybių pavyzdžių ir deda visas pastangas išsaugoti unikalias mūsų valstybės tarmes. Dar visai neseniai 2013-uosius metus Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė tarmių metais, kurių tikslas yra populiarinti tarmes, palaikyti jų gyvavimą bei vartojimo tradicijas, formuoti viešą nuomonę, palankią tarmių išsaugojimui, tęstiniam tarmių tyrimų ir sklaidos darbams. Tai reiškia, kad dialekto išsaugojimas dar yra aktualus šiandienos visuomenei. Keletas būdų formuoti viešąją nuomonę yra: renginiai, televizijos reklama, afišos. Šioje srityje dirba kūrybos ir pramogų industrijų specialistai, kurie planuoja, organizuoja ir realizuoja kūrybinius bei kultūrinius projektus. Žemaičių tarmės integravimas į renginius yra aktualus šiandien, nes susieja tautinį paveldą su kūrybinėmis ir pramogų industrijomis. Regionų kultūros plėtros 2012-2020 metų programa numato kultūros renginių ir programų mobilumo plėtojimą į regionus ir tarp jų, atsižvelgiant į regionų ypatumus, skatinant naudoti tradicines ir netradicines erdves (Valstybės žinios, 2011). Taigi, kūrybos industrijos sujungimas su regionų kultūra skatina organizacinę veiklą. Vadinasi, vietos tarmės vartojimas kultūros centrų renginiuose skatina kalbėti, domėtis dialektu, etnine kultūra bei sujungia kultūrą su pramogomis.

Baigiamojo darbo problema:

Šiandien Lietuvoje vyrauja dvi nuomonės apie tarmių išsaugojimą: viena, kad tarmės turi būti saugomos ir puoselėjamos, ir kita, kad tarmėms atėjo laikas išnykti. A. Piročkinas (2012) teigia, kad tarmės savo vaidmenį atliko – ir dabar joms lieka tik garbinga karšatis, tačiau A. Girdenis (2013)

prieštarauja šiam teiginiui ir sako, kad: „Išnykusi tarmė yra didesnė tragedija žmonijai negu kokio vabaliuko ar gyvūno išnykimas, nes kartu su tarme miršta tam tikras unikalus žvilgsnis į pasaulį, kuris jokioj kitoj tarmėj nei kalboj nebepasikartos; miršta ir tobuliausias, amžiais gludintas žmogaus dvasios kūrinys“. Tarmės Lietuvoje yra saugotinos ir ne tik kalbininkai kalba apie jų puoselėjimą, Prezidentė D. Grybauskaitė teigia, kad: „Tarmės – mūsų savasties dalis. Iš kartos į kartą perduodamas istorijos ir kultūros ženklas“. Taigi, iškyla problema, kaip išsaugoti tarmes ir etninę vietos kultūrą, kad jos dar būtų aktualios šiandienos žmogui.

Baigiamojo darbo objektas: žemaičių tarmės renginių organizavimas Skuodo rajono kultūros centre.

Baigiamojo darbo tikslas: atskleisti žemaičių tarmės puoselėjimo svarbą organizuojant renginius Skuodo rajono kultūros centre.

Baigiamojo darbo uždaviniai:

1. Apibūdinti tarmių reikšmę regionų kultūrai.
2. Pagrįsti kūrybinių industrijų reikšmę puoselėjant žemaičių tarmę.
3. Nustatyti priemones ir būdus, kuriais Skuodo kultūros centras sudomina lankytojus žemaičių tarmės renginiais.

Baigiamojo darbo struktūra:

Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys.

Pirmojoje baigiamojo darbo dalyje analizuojama mokslinė literatūra. Mokslinės literatūros analizę sudaro 4 poskyriai.

Antrojoje baigiamojo darbo dalyje pristatoma projektinė dalis, nurodomas trumpas Skuodo rajono kultūros centro veiklos aprašymas bei aptariamas kūrybinis projektas.

Trečiojoje Baigiamojo darbo dalyje aptariami darbo rezultatai, pristatomas tyrimo dizainas ir atlikto tyrimo rezultatai.

Baigiamojo darbo demonstruojamų studijų rezultatų sąrašas:

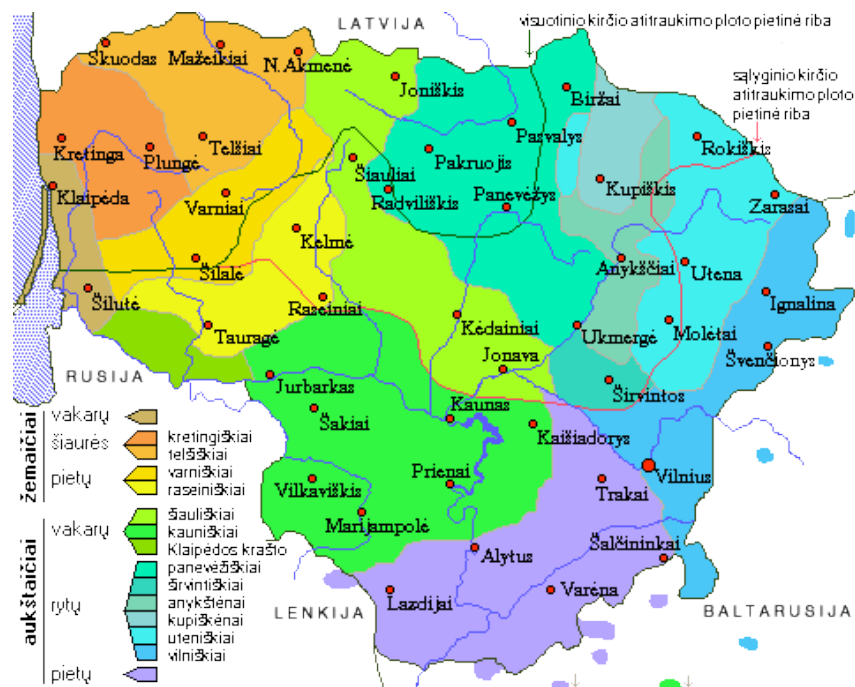
1. Integruotai taikyti komunikacijos, vadybos, teisės ir kitų socialinių mokslų žinias ir pažangias teorijas vykdant prodiuserinę veiklą kūrybinių industrijų sektoriuje;
2. Kūrybiškai taikyti meno, kultūros, estetikos žinias inicijuojant ir įgyvendinant renginių ir medijų projektus;
3. Analizuoti ir vertinti lokalų ir globalų kultūros lauką, kūrybinių industrijų rinkos situaciją bei kaitos tendencijas numatant profesinės veiklos kryptis, tikslus ir strategijas;

4. Įvertinti kūrybos ir pramogų projektų paklausą, rentabilumą, kūrybinės veiklos poveikį visuomenės kultūrinei raidai, vartotojui taikant kiekybinius ir kokybinius tyrimų metodus;
5. Individualiai ir komandoje generuoti kūrybinių projektų idėjas ir koncepcijas numatant įgyvendinimo būdus, raiškos ir komunikavimo priemones;
6. Parengti kūrybinio projekto planą numatant būtinas veiklas, procesus, žmogiškuosius, materialiuosius bei finansinius išteklius siekiant optimaliai realizuoti kūrybinę idėją;
7. Įgyvendinti kūrybos ir pramogų projektus taikant kultūros vadybos metodus, teisinius prodiuserinės veiklos principus, pažangias kūrybines bei technologines priemones;
8. Prezentuoti, viešinti bei komercializuoti prodiuserinės veiklos rezultatus ir produktus, taikant efektyvius rinkodaros bei komunikacijos metodus;
9. Integruotis kaip kūrėjas į šiuolaikinės medijuotos kultūros procesus prisiimant socialinę atsakomybę už prodiuserinės veiklos sprendimus bei kūrybinės veiklos poveikį visuomenei;
10. Nuolat vertinti savo profesinę kvalifikaciją, numatyti saviraiškos ir saviugdos kryptis, savarankiškai mokytis siekiant kūrybinės ir technologinės pažangos konkurencingai veikiant kūrybinių industrijų sektoriuje.

1. MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ

1.1. Tarmės samprata Lietuvoje

Nors dėl tarmių susidarymo laiko vis dar ginčijamasi, anot R. Bacevičiūtės (2014) „Atskilusi lietuvių gentis kurį laiką kalbėjo viena kalba ir tik apie XIII a. ėmė skirtis tarmės.“ Tačiau. K. Garšva (2013) teigia: „Mūsų gimtoji kalba yra seniausia gyvoji indoeuropiečių kalba, o jos tarmės, patarmės, šnektos – labai svarbi tautos kultūros paveldo dalis, kurį Lietuva turi atskleisti pasauliui ir Europos Sąjungos daugiakultūrinei visuomenei. Tarmių amžius – apie 1000 metų, todėl jos yra svarbus šaltinis tautos ir ypač kalbos istorijai.“ Lietuvoje jau nuo senų laikų yra išskiriamos dvi pagrindinės tarmės – aukštaičių ir žemaičių, kurios dar skirstomos į patarmes. (1.1.1. pav.) Nors aukštaičių pagal geografinį paplitimą ir kalbančiųjų skaičių yra daugiau, tačiau abi tarmės yra išsilaikiusios ir jomis kalbama iki šiol.

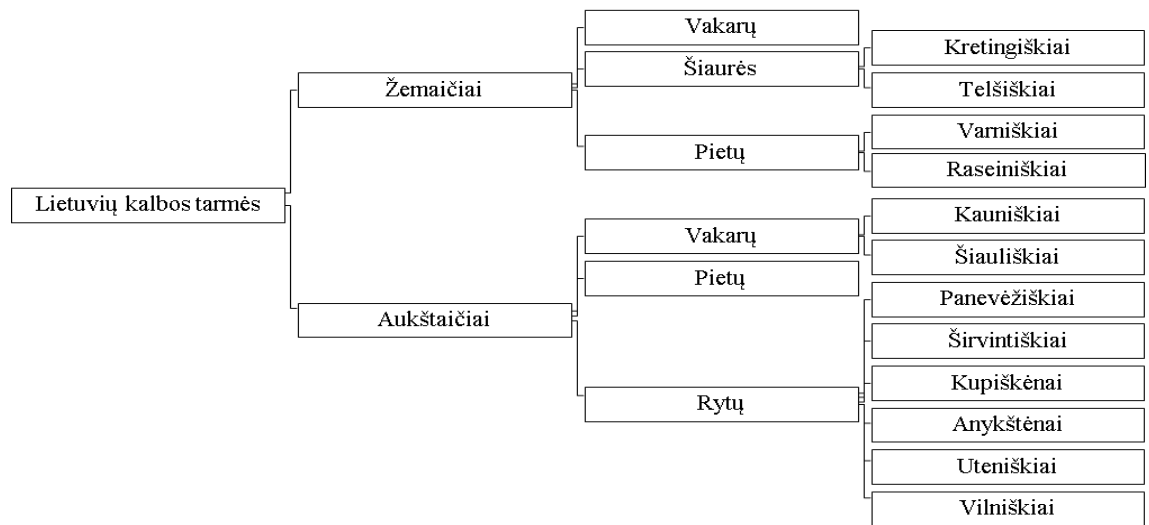

1.1.1. pav. Lietuvos tarmių žemėlapis

Šaltinis: tarmių archyvo duomenų bazė (2010)

Patarmės skirstomos į žemesnes pakopas pagal dvibalsių ir dvigarsių tarimą, tad aukštaičiai ir žemaičiai turi po 3 patarmes iš kurių kelios skirstosi į dar žemesnes pakopas - šnektas. Yra ir kitas skirstymas: K. Jauniaus ir A. Salio klasifikacija, kurioje išskirtos keturios tarmės suskirstytos į žemesnes pakopas, šiame šnektų skirstyme pietų aukštaičiai vadinami džūkais, o vakarų aukštaičiai – suvalkais. Šiame darbe remtasi šiuolaikiniu A. Girdenio tarmių skirstymu, kuriame jos padalintos į dvi pakopas: aukštaičių ir žemaičių, šios suskirstytos į patarmes, o patarmės į šnektas. Žemaičių

tarmės skirstymas paremtas dvibalsiu uo, ie tarimu, o aukštaičių dvigarsių am, an, em, en bei balsių a, e tarimą. (1.1.2. pav.)

1.1.2. pav. Lietuvių kalbos tarmių skirstymas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis A. Girdenio (2004) pavyzdžiu

K. Garšva (2013) teigė, kad: „Tarmė dažniausiai išlieka tik paskutiniame bastione – šeimoje, kur niekas kitas tos kalbos nebegirdi...“ Todėl labai svarbu tarmes puoselėti ir saugoti. Dar 2012-ais metais iškelta idėja ateinančius metus apskelbti tarmių metais. Lietuvos respublikos seimas (2012) skelbė, kad: „Lietuvos Respublikos Seimas atsižvelgdamas į tai, kad gyvoji tarmių tradicija Lietuvoje sparčiai nyksta, priėmė nutarimą 2013-uosius paskelbti Tarmių metais. Šio nutarimo tikslas yra stiprinti tautos vienybę, pilietiškumą, toleranciją, bendrinės kalbos ir tarmių kultūrą.“ K. Garšva (2013) taip pat teigė kad: „Tarmių metų tikslas: išlaikyti seniausią indoeuropiečių kalbų paveldą – lietuvių kalbos tarmes, patarmes, šnektas, etninius vietovardžius, stiprinti piliečių toleranciją tarmėms, vienybę, supažindinti su gyvenamosios vietos ir kitomis tarmėmis.“ Didžiausias dėmesys buvo skiriamas renginiams, leidybai, filmams, kurie puoselėtų etnografinę kalbą, taip skatinant kuo didesnę visuomenės dalį domėtis kultūra, tarme, toleruoti ją. Ne tik tarmių metai puoselėja tarmes - 2014-2020 metų nacionalinėje pažangos programoje, regioninės plėtros skiltyje iškeltas tikslas: „Siekti kultūros įstaigų tinklo optimizavimo, didinti kūrėjų ir kultūros produkcijos mobilumą į regionus ir tarp regionų.“ Šiems tikslams pasiekti numatyta ne tik integruoti paslaugas į regionų kultūros centrus, ar skaitmeninti kultūros produktus, bet ir aktualizuoti regionų kultūros paveldą, stiprinant vietos kultūrą bei prisidėti prie regiono savitumo ir patrauklumo sklaidos. Taip pat ir Lietuvos kultūros politikos kaitos gairėse numatoma, kad: „Viena esminių kultūros ir meno institucijų funkcijų yra skleisti kultūrą, kurti patrauklią, pažinimo džiaugsmą teikiančią aplinką, kultūriškai šviesti visuomenę, ugdyti Lietuvos gyventojų pasitikėjimą savimi, skatinti didžiulį savo šalies kultūros paveldu, gyvąja etninės kultūros tradicija ir kūryba.“

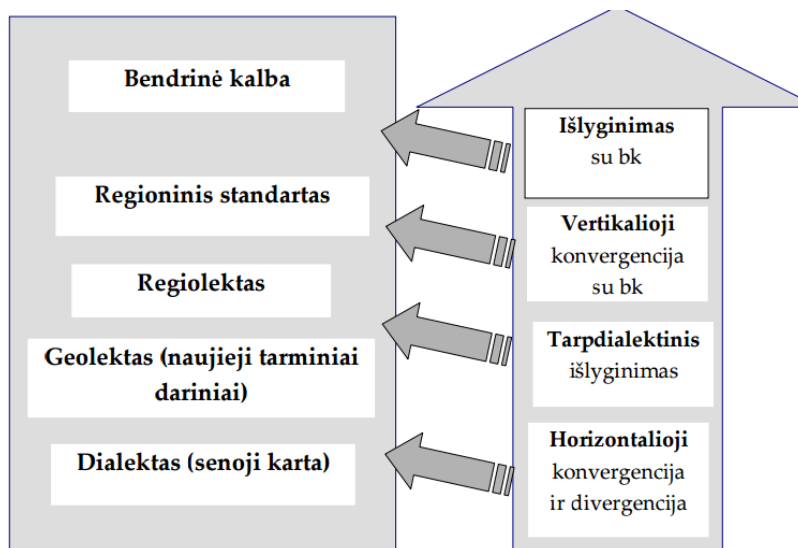
Tai reiškia, kad valstybė skatina regionų kultūros sklaidą valstybės mastu, stengiasi skleisti informaciją, kad savitą etninę kultūrą reikia saugoti, puoselėti tradicijas bei išlikusias unikalias tarmes. Geriausias būdas išsaugoti tarmes – tai kalbėti jomis viešai. Mokslininkė L. Vaitkevičienė (2013) teigia, kad: „Tarmę reikia vartoti moderniems, šiuolaikiniais tikslais, nepadaryti atskyrimo, kad bendrinė kalba – rimtiems dalykams, tarmė – tik buičiai.“ Visuomenė turi suprasti, kad tarmės yra ne tik mūsų praeitis ar atgyvena, bet tai mūsų istorija ir kultūra.

2013-ųjų metų paskelbimas tarmių metais buvo tik pradžia, vėliau 2015-ieji metai buvo paskelbti etnografinių regionų metais, kurių tikslas taip pat susietas su kultūros saugojimu, į kurį įeina ir tarmių puoselėjimas. E. Vindašienė (2015) teigė, jog: „Svarbiausi kriterijai, pagal kuriuos brėžiamos Lietuvos etnografinių regionų ribos, yra: materialinės ir dvasinės kultūros reiškinių (darbo, šeimos, kalendorinių ir bendruomenės švenčių, kalbos (tarmių), folkloro, tradicinių amatų ir verslų, kulinarinio paveldo, architektūros, drabužių, audinių ir kt.) regioninis savitumas.“ Taigi saugant Lietuvos kultūrinį paveldą, regionų kultūrą taip pat saugomos ir tarmės. Lietuvos kultūros ministerija, Lietuvos Respublikos Seimas, bei kitos institucijos ir kalbininkai kelia tarmių saugojimo problemą į viešumą ir stengiasi, kad jos būtų tausojamos.

Tarmių ir etnografinės kultūros saugojimui svarbi yra ne tik teorija, bet ir praktika, todėl Lietuvos respublikos vyriausybės nutarimu tiek 2013-aisiais – tarmių metais, tiek 2015-aisiais – etnografinių regionų metais, buvo numatyta parama renginiams puoselėjantiems tarmes ir etnografinę kultūrą. 2013-aisiais metais, remiantis Kultūros rėmimo fondo duomenimis, tarmių metų renginiams organizuoti paraiškas finansavimui pateikė 15 savivaldybių. Bendra reikiamų lėšų suma siekė 530810Lt. LR vyriausybė taip pat buvo paskelbusi 2015-ųjų – etnografinių regionų metų veiklos planą, kuriame taip pat teigiama, jog bus skirtas finansavimas regionams plano veiksmams įgyvendinti. A. Butkevičiaus (2014) plane taip pat numatyta surengti tarmes puoselėjančius renginius: „Vykdyti etnokultūrinį projektą „Mūsų lobynai“, surengti regionines ir respublikines varžytuves „Tarmių lobynai“ ir „Atverk tautos lobynų gelmes“, surengti lietuviško gaminio tarmiškiausio pavadinimo konkursą“. Taigi šnekotos Lietuvoje yra puoselėjamos ir saugomos, tačiau bėgant laikui jos šiek tiek kinta.

Šiandien Lietuvoje tarmės yra skirstomos į tradicines ir naujuosius tarmių darinius. (1.1.3. pav.) Bėgant laikui tarmės šiek tiek kinta, dažniausiai jauni žmonės savo šnektoje vartoja literatūrinius žodžius su tarmiškomis galūnėmis, tai atsiranda šiek tiek kitokia tarmės rūšis vadinama geolektu, tačiau pati tarmė išlaiko savo bruožus. Remiantis schema, dialektas turi 4 pakopas, kuriomis jis supanašėja su bendrine kalba. Nors šnekotos kinta, tai yra normali reakcija į situaciją, kai atsiranda naujų, tarptautinių žodžių. Tarmės įgauna bendrinės kalbos ypatybių ir šios šnekotos supanašėja. J. Pabrėža (2010) teigia, kad „bėgant laikui, tarmės kinta, šiek tiek niveliuojasi ir artėja prie bendrinės kalbos. Natūralu, jog integraciniai dalykai ryškesni nei diferenciaciniai. Lietuvoje, kaip ir visame

pasaulyje, vyksta civilizacijų, kultūrų suartėjimas.“ Kaip ir visose kalbose seni žodžiai dažnai būna verčiami naujadariais, o susiduriant kelioms kultūrinėms grupėms, kultūros supanašėjimas yra neišvengiamas.

1.1.3. pav. Tradicinės tarmės ir naujieji jų dariniai

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis D. Aliūkaitės (2013) schema

Taigi tarmių daugybė ir jų unikalumas primena mums apie Lietuvos praeitį, istoriją, mūsų kultūrą ir kalbą, kuria kalbėjo mūsų protėviai, seneliai, tėvai. Lietuvos kalbinė kultūra yra unikali tuo, kad mažoje teritorijoje egzistuoja dvi patarmės ir dar daugiau šnektų. Iš jų mažiausia bet labai stipri ir vis dar puoselėjama – žemaičių tarmė.

1.2. Žemaitija ir žemaičių tarmė

Žemaitija – tai vienas iš Lietuvos etnokultūrinių regionų, kuri yra išskirtinė savo kalba, kultūra bei istorija. Apie žemaičių kalbos pradžią rašė G. Subačius (1998) „Nuo XVI amžiaus – lietuviškos rašties pradžios – iki pat XVIII amžiaus vidurio žemaičių tarmės pamatu rašytų Didžiojoje Lietuvoje nebuvo daug, o spausdintinių ir visai nespausdinta. (...) Tad XVIII amžiuje Didžiojoje Lietuvoje įsivyravo vadintoji žemaičių kalba, paremta vidurio Lietuvos aukštaičių tarmių ypatybėmis.“ Tačiau žemaičių tarmės paplitimas buvo ganėtinai nemažas, net buvo imta kalbėti apie bendrinę žemaičių kalbą. Galima manyti, jog Žemaitija ir jos regionas anuomet buvo stipus, daugelis žmonių šiame regione kalbėjo žemaitiškai. Anot A. Nikžentaičio (1996) „Kalbėdami apie įvairius etnografinius Lietuvos regionus: Aukštaitiją, Dzūkiją, Suvalkiją ar Žemaitiją, galime pasakyti, kad tik paskutinėje iš išvardintų Lietuvos dalių pradėjo formotis nors ir labai gimininga lietuviams, tačiau vis dėlto savarankiška tautybė - žemaičių subetnosas. Subetnosas arba subtautybės

vardu yra vadinama tokia etninė žmonių grupė, kuri turėjo galimybes sukurti atskirą tautybę, tačiau net ir jos nesukūrusi išlaikė tam tikrus specifinius bruožus, kurie skiria ją nuo pagrindinės tautos šakos. Subtautybe galime vadinti ir tokią etninę grupę, kuri neturi visų tautai būdingų požymių.“ Vadinasi, Žemaitija užimdama nedidelį geografinį plotą, tačiau turėdama savitą kalbą, kultūrą bei papročius yra unikali Lietuvos kultūros dalis, turinti specifinių kultūrinių bruožų.

Žemaitija geografinė prasme užima nedidelį Lietuvos plotą, o žemaičiais save priskiria beveik puse milijono gyventojų. „Žemaičiais vadinami vakarinės Lietuvos dalies – Skuodo, Mažeikių, Akmenės, Kretingos, Plungės, Telšių, Kelmės, Šilalės, Šilutės, Tauragės ir Raseinių apylinkių žmonės.“ (R. Bacevičiūtė, 2004). Žemaičių tarmė skiriasi nuo aukštaičių dvibalsių uo ir ie tarimu. „Aukštaičiai kirčiuotus šiuos dvibalsius išlaiko sveikus, žemaičiai vietoj jų taria kitokius garsus. Pagal šių garsų atliepimą skiriamos šiaurės, pietų ir vakarų žemaičių tarmės.“ (J. Bukantis, 2007). Plačiau apie kiekvieną šnektą:

- Šiaurės, pietų ir vakarų tarmės taip pat atsiskiria pagal dvibalsių ie, uo tarimą: „Pietų žemaičiai (raseiniškiai ir varniškiai) taria diftongoidus (artimus dvibalsiams) u, i, pvz.: duna „duona“, juks „juokas“, pins „pienas“, šins „šienas“ (kai kur literatūroje rašomi ilgieji u, i). R. Bacevičiūtė (2004).

- „Centrinėje kretingiškių tarmėje, kaip ir telšiškių, vietoje bendrinės kalbos dvibalsių uo, ie tariami ou, ei, pvz.: douna „duona“, jouds „juodas“, šlout „šluota“, leip „liepė“, dein „diena“. Z. Babickienė (2007).

- „Vakarų žemaičiai turi ilguosius e, o, pvz.: svests „sviestas“ pens „pienas“, vens „vienas“, dena „diena“, mels „mielas“, dona „duona“, šo „šuo“, jods „juodas“, dod „duoda“. J. Bukantis (2006).

Žemaičių šnektą skiriasi nuo aukštaičių, ji daug modernesnė ir naujesnė todėl nes yra nutolusi nuo baltų prokalbės. Anot J. Pabrėžos (2010) „Aktyviausiai tarmes saugo ir puoselėja žemaičiai. Jų tarmė labiausiai skiriasi nuo bendrinės kalbos. Užtat mes su prof. A. Girdeniu nebijome pasakyti, kad minėta tarmė yra atskira kalba.“ Pasak J. Pabrėžos būtent žemaičių šnektą turi atskiros kalbos požymius, savo sintaksę, leksiką, morfologiją, fonetiką. „Žemaičių kalba labiausiai išlaikyta ir daugiausiai ja kalbama Telšiuose, Plungėje, Skuode, Kretingoje, kitur ja kalbama mažiau. Tarmiškai beveik nebekalba vakarų žemaičiai, t.y. Klaipėdos krašto žmonės.“ Dialektas nyksta arba supanašėja su kitomis šnektomis dėl išvystytos pramonės, turizmo. Įvairių regionų gyventojai migruoja į kitus miestus, kur skirtingos šnektos supanašėja, perimami kitos šnektos bruožai, artėjama prie bendrinės kalbos.

Taigi Žemaitija turi savitą tarmę, kurioje gausų atskirų šnektų ir kuriomis kalbama iki šiol. Žemaičių tarmės saugojimas ne tik kultūros apsaugos ministerijos darbas, bet tuo užsiima ir kūrybinių industrijų specialistai.

1.3. Žemaičių tarmė kaip paveldo saugojimas kūrybinėse industrijose

Kūrybinės ir kultūrinės industrijos apibūdinamos kaip žiniomis pagrįstos ekonominės veiklos kurios yra susijusios su menais, tačiau jais neapsiribojančios, gebančios gauti pelną iš prekybos bei intelektualios nuosavybės, kuriančios materialius ir nematerialius produktus, intelektines ir menines paslaugas, pasižyminčios kūryba, simbolika, tiksline rinka bei ekonomine verte (Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija, 2011). Kūrybos ir kultūros industrijos apima daugelį sričių: vizualiąją kultūrą, scenos menus, reklamą, paveldą, muziką, naująsias medijas, kiną, dizainą, architektūrą ir kt, taigi kultūros ir kūrybos industrijos tarpusavyje yra glaudžiai susijusios. T. Kačernauskas (2014) teigia, kad kultūra yra kūrybos darinys, o kultūrinės industrijos yra kultūrinių produktų kūrimas ir paleidimas į rinką. Tuo tarpu kūrybinės industrijos apibrėžiamos kaip įvairių kultūros rūšių susilieėjimas, kuris prisitaiko prie visuomenės pokyčių ir poreikių. Taigi kūryba neatsiejama nuo kultūros, o kultūra nuo mūsų gyvenimo būdo. „Kultūra yra konceptualizuojama kaip gyvenimo būdas (...) kuris apima idėjas, nuostatas, institucijas ir galios struktūras.“ (J. Černevičiūtė, 2012) Taigi, kalba – yra kultūros dalis. Svarbiausia kalbos paskirtis – būti žmonių bendravimo priemone, atlikti komunikacinę funkciją, kadangi kiekvienos tautos kalba yra jos kultūros kūrimo tautos savimonės, vertybių, papročių ir mąstymo išraiška. Kalboje sukaupta tautos istorija. Tai reiškia, kad kiekviena kalba yra svarbi tautos ir etnografinių regionų kultūrai, papročiams bei vertybėms.

Kadangi kūrybinės industrijos apima ir kultūrinio paveldo sritį – kalbos ir tarmės problema yra aktuali šiam sektoriui. Šnektų saugojimui turi būti kuriami kūrybiniai produktai, kurių dėka augtų ne tik ekonominis pelnas, bet būtų matoma ir kultūrinė nauda visuomenei. 2013-ais metais, kurie buvo paskelbti tarmių metais, tada sparčiai padaugėjo kultūrinių renginių, vaizdo produktų skirtų tarmėms puoselėti. Ne išimtis ir žemaičių šnekta, ji irgi yra tautinis paveldas todėl Žemaitijos regione yra organizuojama daugybė renginių tarmėms puoselėti. Organizuojami teatrų festivaliai, miesto šventės, kuriamos dainos bei filmai tarmiškai, leidžiamos žemaitiškos knygos – visa tai ir yra kūrybinės industrijos.

2012-ais metais Šilalėje įsikūrė viešoji įstaiga „Žemaitijos paveldas“, kurios tikslas yra puoselėti žemaičių tarmę organizuojant kūrybinius vakarus, užtikrinant dvasinio ir materialinio paveldo sklaidą, sudaryti sąlygas reklamuotis žemaitijos kūrėjams. Ši įstaiga rengia seminarus, renginius skirtus žemaičių tarmės ir tradicijų puoselėjimui skatinti.

Šiandien jau nebijoma kalbėti tarmiškai ir televizijoje, pavyzdžiui „Duokim garo“ skamba ne tik žemaitiški tekstai bet ir dainos, arba populiarius projektas „Supermiestas“ atgaivino tarmių grožį ir išskirtinumą, buvo galima išgirsti kalbant ir dainuojant žemaitiškai. Seriale „Naisių vasara“ taip pat buvo veikėjų kurie kalbėjo žemaičių tarme. Lietuvos pop žvaigždžių tarpe taip pat turime

žemaičių, pavyzdžiui, Žilvinas Žvagulis, kuris viešai šneka savo šnekta, bei kuria ja dainas. Kūrybinių industrijų dėka tarmių savitumą galime išgirsti šiuolaikinėse medijose, suvokti savo tautos išskirtinumą, kad turime tiek daug savitų šnektų.

Taigi, žemaičių tarmė kaip paveldo saugojimas gali būti priskiriamas kūrybinėms industrijoms. Kultūriniai renginiai – vienas iš būdų puoselėti žemaičių tarmę.

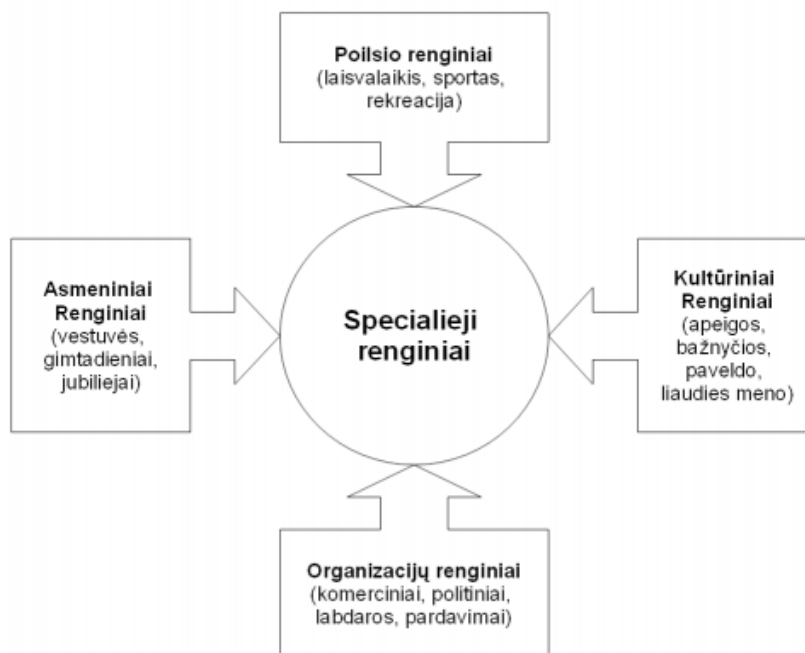
1.4. Žemaičių tarmė kultūriniuose renginiuose

Kultūrinis renginys tai nekomercinis meno, etnokultūros, paveldo, bažnyčios apeigų ar kitoks renginys skirtas kultūrai puoselėti. „Kultūrinis renginys – tai įsimintinas įvykis, jo rezultatas, kultūros renginio programos dalis organizuota tam tikros įmonės. Kultūros renginys yra neapčiuopiamas, besikeičiantis, nedalinamas įvykis. Tai nėra produktas, kurį galima paliesti kaip paslaugą, kurią reikia išgyventi, patirti.“ (A. Gužauskas, 2011). „Renginiai yra laikini įvykiai... Jie turi tam tikrą trukmę, kuri planuotiems renginiams yra paprastai nustatyta ir paskelbta.“ (Getz, 1997). Nors renginiai ir yra laikini įvykiai, tačiau jie yra skirtingų tipų ir turi skirtingą įtaką žiūrovams. Anot G. Damušytės (2013) „Pagal formą renginiai skirstomi:

- poilsio vakarai (šokiai, diskotekos, gegužinės, vakaronės, karnavalai);
- rytmečiai ir popietės (susitikimai, pramoginės varžytuvės, konkursai, viktorinos);
- publicistiniai renginiai (diskusijos, disputai, forumai, konferencijos);
- meniniai – publicistiniai renginiai (dokumentinės kronikos, mitingai, žurnalai, vakarai – portretai);
- šventės (festivaliai, kultūros dienos, gimtadieniai, sukaktuvės);
- civilinės ir bažnytinės apeigos (krikštynos, santuokos).

Pagal pobūdį, dalyvių interesus ir vietą renginius galima skirstyti į švietėjiškus, rekreacinius – pramoginius, sporto, liaudiškus, komercinius, proginus, kalendorinius, ir pan.“ Renginio pobūdis ir forma nusako, koks turi būti renginys, ko iš jo tikimasi, kokia bus trukmė ir kokiai auditorijai jis bus skiriamas. Kiekvieno tipo renginiai dar gali būti skirstomi į smulkesnes atšakas. Pavyzdžiui, kultūros renginiai apima etnografinius, paveldo, liaudies kūrybos, religinius ir kitokius renginius. Juos dar galima priskirti specialiesiems renginiams. (1.4.1. pav.)

„Specialieji renginiai yra reiškinys, kylantis iš nekasdinių įvykių, kurie teikia poilsio, kultūros ir patenkina asmeninius bei organizacinius tikslus ir, kurie skirtingai nei įprasta, duoda galimybę šviesti, švęsti, pramogauti arba grupei žmonių mesti iššūkį.“ Shone & Parry (2004). Organizuojant kultūrinius renginius siekiama masiškumo, nors jie dažniausiai būna nekomerciniai. Kultūrinių renginių tikslas – padaryti poveikį visuomenei puoselėjant kultūrą, vertybes, etiketą. Taigi renginys gali būti įrankiu kultūros paveldo sklaidai, darant poveikį visuomenei jos kultūrai ir raidai.

1.4.1. pav. Specialiųjų renginių klasifikavimas

Šaltinis: Shone&Parry, (2004)

2013-aisiais – tarmių metais buvo sukurta per 250 renginių skirtų žemaičių tarmei ir kultūrai. Buvo organizuojami ne tik kultūriniai, kalendoriniai, etniniai renginiai, bet kuriami filmai, stovyklos, festivaliai. Žemaičių tarmės puoselėjimo renginiai yra organizuojami beveik kiekviename Žemaitijos regione. 2016 metais Telšiai paskelbti Lietuvos kultūros sostine 2016, todėl didelis dėmesys bus skiriamas žemaičių tarmės puoselėjimui ir kultūriniams renginiams. Numatyta surengti įvairių tipų kultūrinių renginių: skirtų folklorinei muzikai, šokiams, amatams, senosioms tradicijoms, kalendorinėms šventėms, įsimintinoms datoms paminėti. Žemaitijos turizmo informacijos centras skelbia visą 2016 metais vyksiančių kultūrinių renginių sąrašą. Renginiai puoselėjantys žemaičių kalbą aktyviai organizuojami ir Skuodo rajono kultūros centre, Šilalės organizacijoje „Žemaitijos paveldas“ ir kitose organizacijose.

Taigi žemaičių kalendorinių švenčių minėjimai, kultūriniai, etnografiniai renginiai puoselėja regiono kultūrą ir tarmę. Žemaičių tarmės vartojimas renginiuose kultūriškai ugdo visuomenę ir skatina puoselėti tarmes, primena apie mūsų kultūrinį identitetą ir unikalumą.

2. PROJEK TINĖ DALIS

2.1. Įmonės veiklos pristatymas

Skuodo rajono kultūros centras – ne pelno siekianti organizacija, teikianti kultūrines paslaugas. Kultūros centro tikslai: puoselėti nacionalinę ir etninę kultūrą, vietos tradicijas ir meną, skatinti kūrybinę veiklą, palaikyti ir užmegzti naujus ryšius su kitų šalių organizacijomis, dalyvauti respublikiniuose ir tarptautiniuose projektuose. Skuodo kultūros centras atlieka šias funkcijas: sudaro sąlygas etninės kultūros sklaidai, populiarina senąsias kultūros tradicijas ir papročius, organizuoja meno kolektyvų veiklą, bei rūpinasi mėgėjų meno kolektyvų veikla, parengimu. Organizuoja pramoginius, edukacinius, tradicinius renginius, valstybinių ir kalendorinių švenčių minėjimus, rūpinasi gyventojų užimtumu, ugdymu. Kultūros centras taip pat rūpinasi šiuolaikinio meno sklaida ir kūrimu, puoselėja etninę kultūrą, sudaro sąlygas profesionalaus meno sklaidai, tenkina bendruomenės kultūrinius poreikius, vykdo autorinių darbų prekybą.

Skuodo kultūros centras didelį dėmesį skiria tarmių puoselėjimui, didžioji dalis renginių vedami tarmiškai, dalis iš jų kasmetiniai renginiai, tokie kaip: naujametinis žiburėlis, eglutės įžiebimo šventė, teatrų festivalis „Vaidėnam tievū kalba“, „Skouda boužės juomarks“, edukacinė popietė „Pažink savo kraštą“, „Gėlių fiesta“, koncertas „Skuodiškiai – Skuodui“, Konkursas „Tramtatulis“, užgavėnės, folkloro vakaras „Nenutolk praeitie“, folkloro festivalis „Liob šuokt, liob dainuot“, Atvelykio šventė, humoro vakaras „Je nuori joukėis“, Skuodo miesto šventė ir kt. Literatūrinė kalba dažniausiai vedami komerciniai ir valstybiniai renginiai. Skuodo kultūros centro organizuojamuose kultūriniuose renginiuose ne tik kalbama žemaitiškai, bet ir dainuojama, šokami tautiniai žemaičių šokiai.

Skuodo kultūros centre gausu meno kolektyvų – jų net 19. Žemaičių kultūrą puoselėja net 10 jų: Skuodo kultūros centro Mosėdžio skyriaus tautinių šokių grupė, folklorinis ansamblis „Vereta“ liaudiškos muzikos kapela „Gaspadorius“, Šačių skyriaus moterų vokalinis ansamblis, folklorinis ansamblis „Barstītė“, Mosėdžio skyriaus folklorinis ansamblis, liaudiškos muzikos kapela „Bartuva“, rankdarbių būrelis „Amatai“, folklorinis ansamblis „Alda“, Žemaičių teatras bei Skuodo rajono kultūros centro vaidintojų trupė.

Taigi Skuodo kultūros centras turi daug meno kolektyvų, kurie puoselėja žemaičių tarmę ir tradicijas, bei didžioji dalis renginių vedami tarmiškai. Dauguma Skuodo bendruomenės narių noriai lanko šiuos renginius.

2.2. Kūrybinio projekto pristatymas

2.2.1. Kūrybinio projekto koncepcija

Kūrybinio projekto pavadinimas:

„Prapulosė zoikė mažuosės Velīkas”

Kūrybinio projekto tikslas:

Supažindinti Skuodo rajono vaikus su etnine žemaičių kultūra bei tarme.

Kūrybinio projekto uždaviniai:

1. Sukurti sąlygas Skuodo rajono kultūros centro meno kolektyvų sklaidai;
2. Sudaryti sąlygas vaikų laisvalaikio užimtumui ir saviraiškai;
3. Ugdyti vaikų kultūrinį ir etninį suvokimą;

Trumpas kūrybinio projekto apibūdinimas:

Atvelykio renginys skirtas mažiesiems Skuodo miesto vaikams, siekiant supažindinti juos su Velykų ir Atvelykio tradicijomis, puoselėti žemaičių tarmę bei skatinti bendruomenės jausmą.

Išsamus kūrybinio projekto aprašymas:

Atvelykis tai tradicinė kalendorinė žemaičių šventė, nuo seno švenčiama vaikų, tėvų ir krikštatėvių. Siekiant prikelti senąsias tradicijas, pridodant populiariosios kultūros elementų stengtasi sudominti žiūrovus etnine žemaičių kultūra. Renginio vedėjų personažai gana tradiciniai – Velykų bobutė ir jos krikšto dukra – Zuikutė. Zuikio personažas po susitikimo su magu dingsta jo kepurėje, ten išbuvęs per visas Velykas grįžta tik per Atvelyki ir parsineša kvapą gniaužančią istoriją apie kelionę į Velykų salą ir ten patirtus nuotykius. Velykų bobutė dalinasi savo patirtimi su zuikiu, taip per dialogą papasakodami apie daugelį Velykų tradicijų, viso renginiu metu kalbama žemaitiškai. Tarpuose folkloro ansamblio „Vereta“ ir mišraus jaunimo choro „Apuoliukas“ pasirodymai.

Projekto parametrai:

Laikas: 2016 balandžio 2d.;

Vieta: Skuodo miesto parkas;

Trukmė: 1val.;

Projekto komandą sudaro:

- Lidija Karbauskienė;
- Skuodo rajono kultūros centro renginių organizatorius;
- Skuodo rajono kultūros centro vaizdo, garso ir šviesų operatorius;
- Skuodo rajono kultūros centro dailininkas;

Būtinai projekto realizavimo techniniai ir kiti ištekliai

- 4 mikrofonai;

- garso aparatūra: mikšerinis pultas ir garso kolonėlės;
- 2 renginio vedėjai;
- dekoracijos;
- reklaminiai plakatai;

Projekto numatomas ekonominis, visuomeninis efektas:

Šiuo projektu siekiama supažindinti jaunimą su lietuvių liaudies kultūra, etnografija, bei parodyti kad tarmiškai galima kalbėti viešai, suburti Skuodo miesto vaikus ir jaunimą į jaukią šventę bei informuoti juos apie Velykų tradicijas.

2.2.2. Kūrybinis projektas

Organizuojant kūrybinį projektą buvo planuota įterpti populiariųjų ir tautinių šokių šokėjų pasirodymų, tačiau šokių kolektyvo vadovai atsisakė dalyvauti renginyje dėl to, jog renginys vyko atostogų metu. Esant blogam orui buvo numatyta renginį perkelti į kultūros centro vidų.

Renginio metu vaikus ir suaugusius džiugino iš rėmėjų gauti gyvi triušiai (1 n), jie davė renginiui patrauklumo, jaukumo, be to sulaukė labai didelio susidomėjimo, visi norėjo nusifotografuoti su šiais švelniais gyvūnėliais, taip pat vaikams patiko ir zuikio foto stendas. Nuotraukoje taip pat matyti dalis dekoracijų, kurias kūrė Skuodo rajono kultūros centro dailininkė.

2.2.2.1 pav. Foto siena ir gyvi triušiai

Šaltinis: autorės archyvas (2016)

Renginio vedėjai – tradiciniai Velykiniai personažai - Velykų bobutė ir zuikis (2 nuotraka). Renginys prasidėjo vedėjos Velykų bobutės pasakojimu apie burtininko kepurėje dingusį zuikį. Zuikis jau prasidėjus renginiui su vėlavimo situacija atitinkančia daina atvažiuoja dviračiu. Vedėjų dialogu papasakojama apie Velykų ir Atvelykio tradicijas. Taip pat vedėjai rengė tradicines estafetes, užduotis vaikams: kiaušinių nešimas šaukšte, vaikų nešimo sūpuoklėse estafetė, kiaušinių sukimas bei ridenimas. Vedėjai prižiūrėjo sąžiningumą ir apdovanojo ne tik laimėtojus, bet visus

dalyvavusius žaidimuose. Po renginio vaikai prašė nusifotografuoti su velykiniais personažais. Vedėjai viso renginio metu kalbėjo žemaitiškai.

2.2.2.2. pav. Renginio vedėjai: Velykų bobutė ir Zuikis

Šaltinis: autorės archyvas (2016)

Etnografinę renginio dalį pravedė folkloro ansamblis „Vereta“. Buvo dainuojamos dvi žemaitiškos dainos apie Velykas, bei praveisti trys folklorinių žaidimų rateliai vaikams. Vaikai noriai jungėsi prie folklorinių žaidimų, vienas iš ratelių šiek tiek užsitęsė dėl vaikų noro pakartoti.

2.2.2.3 pav. Folkloro ansamblis „Vereta“

Šaltinis: autorės archyvas (2016)

Renginyje taip pat dvi populiariojo stiliaus dainas dainavo ir mišrus jaunimo choras „Apuoliukas“. Po paskutinės dainos atlikėjai pradėjo kiaušinio ridenimo estafetę. Po renginio kolektyvas buvo apdovanojamas saldžiais prizais.

Renginys laikomas pavykusi, kadangi sulaukė nemažai žiūrovų, be to buvo gauta gerų atsiliepimų. Laiko atžvilgiu renginys truko tiek kiek ir buvo numatyta, techninių nesklandumų nekilo. Finansiniu atžvilgiu renginys įtilpo į nustatytus rėmus, buvo rasta rėmėjų, be to pavyko įgyvendinti visus iškeltus renginio tikslus ir uždavinius.

2.3. Techninės ir technologinės projekto dalies aprašymas

Atvelykio renginys skirtas vaikų auditorijai, todėl didelis dėmesys buvo skirtas jaukumo jausmo sukūrimui. Kadangi buvo pasirinkta vieta lauke teko sukurti erdvę pasirodymams ir žiūrovams, tam specialiai buvo pagamintos margučių, įvairių animacinių filmų ir miško gyventojų personažų dekoracijos iš OSB plokščių kuriomis buvo apdėliota renginio teritorija. Sceną skyrė takelis ir skaldos gruntas, žiūrovai rikiavosi ant plytelių dangos kitoje pusėje. Kadangi renginys numatytas dienos metu, apšvietimas nebuvo reikalingas. Viso renginio metu skambėjo vaikiškos dainos, kai kurios žemaičių kalba. Buvo sukurtas zuikio formos standas su skyde veidui, skirtas fotografuoti, prie stendo buvo padaryti du aptvarai su šieniu viduje gyviems triušiams. Įvairios pramogos buvo išdėliotos įvairiose parkelio vietose nenutolusiose nuo scenos: estafetės surengtos ant šaligatvio pašalėje, kad netrukdytų žiūrovams, sūpynės ir kiaušinių ridenimo laukas pievelėse už žiūrovų.

Renginyje buvo naudojamas Mackie PROFX12 mikšerinis pultas garsui reguliuoti, kadangi didelių garso reguliavimo techninių sprendimų nebuvo nematytų, šis pultas atitiko lūkesčius. Taip pat buvo naudojamos dvi JBL 15G2 garso kolonėlės, kurios skleidžia garso stiprumą iki 139dB. Panaudoti 4 kultūros centro dinaminiai vokaliniai mikrofona, skirti vedėjų ir atlikėjų įgarsinimui.

Dekoracijoms buvo naudojamos OSB plokštės, kurios buvo išpjautos pagal paruoštus trafaretus ir nudažytos aliejiniais dažais. Toks dekoravimo būdas buvo pasirinktas dėl galimybės pagaminti nebrangias, dideles ir lengvai transportuojamas bei sandėliuojamas dekoracijas.

Taigi buvo siekiama sukurti jaukią atmosferą, pasirūpinti kokybišku vedėjų, dainininkų įgarsinimu. Scenarijus buvo derinamas su garso operatoriumi stengiantis išvengti galimų techninių nesklandumų.

2.4. Ekonominiai skaičiavimai

Renginio sąmata negali būti pateikta dėl įmonės duomenų konfidencialumo.

Organizuojant renginį buvo siekta išvengti didelių finansinių išteklių, todėl dekoracijoms buvo naudojamos jau turimos medžiagos, panaudoti kultūros centro tautiniai rūbai. Techninė įranga taip pat kultūros centro.. Buvo rasta rėmėjų, kurie sutiko į renginį atgabenti gyvų triušių.

Išlaidos buvo reikalingos reklamos gamybai: atspausdinti 8 reklaminiai plakatai, reklaminis tekstas talpintas Skuodo rajono laikraštyje „Mūsų žodis“. Į išlaidų kainą taip pat įskaičiuojamos komunikacijos išlaidos bei vaišės dalyviams.

Taigi, kuriant kūrybinį projektą buvo orientuotasi į galimas nedideles išlaidas. Pasisekė surasti rėmėjų, kurie prisidėjo prie renginio sėkmės. Bendros renginio išlaidos neviršijo galimybių.

3. DARBO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

3.1. Tyrimo dizainas ir eiga

Tyrimo tipas: Kokybinis tyrimas. Kokybinis tyrimas yra situacijos ar įvykio tyrimas natūralioje aplinkoje, siekiant suprasti tiriamuosius reiškinius bei pateikti interpretacinį jų paaiškinimą. Skirtingai negu kiti, kokybinių tyrimų metodai yra lankstūs, jie labiau gilinasi į daiktų ir reiškinių kilmą, o ne į skaičių, kieki. Renkant duomenis kokybiniuose tyrimuose paprastai naudojami stebėjimo, pokalbio, dokumentų rinkimo ir analizės metodai. (R. Žukauskienė, 2008). Svarbiausias kokybinio tyrimo elementas yra gautų duomenų apibendrinimas.

Tyrimo populiacija: Skuodo rajono kultūros centro renginių organizatoriai.

Tyrimo imtis: 3 informantai. Šie informantai buvo pasirinkti todėl, nes turi reikšmingos patirties renginių organizavime. Apklaustų informantų darbo patirtis nuo 4 iki 25 metų.

Tyrimo atrankos būdas: tikslinė atranka. Tikslinės atrankos tiriamųjų grupė yra formuojama atsižvelgiant į tyrėjo tikslus. (I. Gaižauskaitė, 2014).

Duomenų rinkimo metodas: interviu.

Duomenų analizės metodas: kokybinė duomenų analizė. Kokybinei duomenų analizei būdingas interpretacinis paaiškinimas, esminių dalykų išryškinimas ir atskirų faktų grupavimas. (K. Kardelis, 2002).

Interviu klausimyno pristatymas: Skuodo kultūros centro renginių organizatoriams buvo pateikti 9 atviri klausimai. Jų tikslas išsiaiškinti, kokiomis priemonėmis ir būdais Skuodo rajono kultūros centro organizatoriai sudomina žiūrovus žemaičių tarmės renginiais. Pirmais dviejais klausimais buvo siekta išsiaiškinti, kodėl Skuodo rajone yra puoselėjama žemaičių tarmė, antru klausimų bloku norėta išsiaiškinti kokiais būdais žiūrovai sudominami žemaitiškais renginiais, trečiajame klausimų dalimi siekta sužinoti, kokį poveikį žemaičių tarmės vartojimas renginiuose daro žiūrovams ir ar visose renginiuose ji tikslingai vartojama.

Tyrimo laikas ir vieta: 2016m. kovo mėnuo, Skuodas.

Sunkumai ir kliūtys, su kuriais susidurta tyrimo metu: Interviu vyko geranoriškoje aplinkoje, informantai sutiko skirti laiko interviu, tačiau buvo sunku suderinti susitikimo laiką dėl organizatorių užimtumo.

3.2. Kokybinio tyrimo duomenų analizė apie žemaičių tarmės puoselėjimo renginius Skuodo rajono kultūros centre

Tyrimu buvo siekiama sužinoti kaip Skuodo visuomenė yra sudominama tarmiškais renginiais, kas juos daro įdomiais, kodėl tarmiškas renginys pritraukia daug žiūrovų ir ką reikia daryti, kad etnokultūrinis renginys nebūtų nuobodus jaunimui.

Pirmiausia Skuodo kultūros centro organizatoriai buvo paklausti apie tai, kas jų nuomone lemia tai, jog Skuodas yra vienas žemaitiškiausių miestų, išlaikiusių savo tarmę ligi šiol. Ekspertų nuomone tarmės išsilaikymą lemia žemaičių grynumas Skuodo rajone. Informantas 1 teigė: „Skuodiškiai yra nedaug „atskiesti“ su kitų etninių kultūrų žmonėmis. Kadangi Skuodas neturi didelės pramonės, ir jame mažai atvykėlių, tad čia daugiausiai gyvena sužemaitėję kuršiai ir tikrieji žemaičiai, todėl šiuose žemėse yra mylima gimtoji kalba.“ Ekspertai taip pat pastebi, kad žemaičių šnektos išlaikymą lemia žmonių noras kalbėti tarmiškai ir viešas jos vartojimas renginiuose. Informantas 2 teigia, kad: „Skuodas išlaikė savo žemaitiškumą, todėl, kad jis savo tarmei patriotiškiausias. Net Tarybos posėdžiai vyksta žemaičių kalba, yra susikūrusi Žemaičių draugija, kuri stipriai ir aktyviai veikia. Taip pat, manau, kad kiekvienas gyventojas savyje nešioja ir puoselėja žemaitiškumą, nevengdamas jo ir nesigėdydamas, visur ir visada parodydamas, kad yra tikras žemaitis. Skuodas savo žemaitiškumu ir yra patraukliausias kiekvienam turistui bei aplinkiniams, kaip reklaminės skrajutės skelbia, Skuodas – žemaitiškiausias kraštas!“ Remiantis ekspertų nuomone galima teigti, kad Skuodas išlaikė savo tarmę ir šneka ja iki šiol dėl to, jog Skuodas nėra kultūriškai sumaišytas kraštas, jame mažai kitų kultūrų žmonių nes yra atokioje geografinėje vietoje, turi daug Žemaitijos patriotų ir tarmės puoselėtojų, čia aktyviai veikia tarmės puoselėjimo draugija, bei viešai nebijoma kalbėti tarmiškai. Lietuvos kultūros politikos kaitos gairėse ir buvo numatyti tokie tikslai, kokie pasiekti Skuodo rajono kultūros centre - nesigėdijama savo kultūros ir tarmės, ji puoselėjama ir viešai vartojama.

Renginių organizatorių taip pat buvo klausiama, kas lemia tai, jog didžiojoje dalyje Skuodo rajono kultūros centro renginių kalbama tarmiškai? Kaip ir anksčiau minėta, tarmiškai kalbama apie 80proc. Skuodo rajono kultūros centro organizuojamų renginių. Informantas 1 teigė, kad: „Žemaičių tarmės vartojimas renginiuose yra paremtas stebėjimu. Čia gyvena daug Žemaitijos patriotų, be to Skuode labai puoselėjama Žemaičių kalba.“ Iš tiesų Skuode aktyviai veikia Skuodo žemaičių draugija, kuri puoselėja šią tarmę ir kalba ja viešai, taip pat žemaičių kalba yra mėgstama vietos gyventojų. Kitas aspektas, kodėl renginiai vedami tarmiškai – etninių tradicijų puoselėjimas, kuris numatytas ir Skuodo rajono kultūros centro tiksluose. Informantas 2 teigia, kad: „Didžioji dalis kultūros centro renginių yra kalendoriniai, tradicinės šventės, kurios turi savo papročius ir tradicijas, taigi normalu kad etninės šventės yra vedamos tarmiškai, be to kalbėjimas žemaitiškai

prideda renginiui nuoširdumo.“ Žemaitijos tarmę dalis žemaičių įvardina kaip atskirą kalbą, J. Pabrėža (2010) teigė, jog žemaičių tarmė yra atskira kalba. Ne išimtis ir Skuodo rajono kultūros centro ekspertai. Informantas 3 teigia, kad: „Gimtoji žemaičių kalba yra pati nuoširdžiausia ir ja reikšti mintis yra lengviausia.“ Taigi žemaičių tarmės vartojimas renginių metu sukuria jaukią atmosferą tarp vedančiųjų ir žiūrovų, lengvina renginio supratimą žiūrovams, skatina patriotiškumo jausmą, puoselėja etninę kultūrą bei sukuria palankias sąlygas renginio vedėjams laisvai reikšti mintis.

Paklausti, kokiomis priemonėmis renginių organizatoriai sudomina žiūrovą žemaitišku renginių, ekspertai išskyrė žemaičių tarmę, nuoširdumą ir paprastumą. Informantas 1 teigia, kad žmones traukia tikras žemaitiškas nuoširdumas ir kai „žodžiai nevyniojami į vatą“. Tai reiškia, kad vietos žemaičiams patinka žemaičių tarmės tiesmukiškumas ir kad taip kalbama ne tik butyje. Informanto 2 nuomone: „Žemaičių posakiai, pasakymai skambantys scenarijuje yra įdomūs ir patrauklūs žiūrovui. Žemaitiškas tekstas reklamoje atrodo įtaigesnis.“ Kadangi tarmė Skuodo rajone yra išsilaikiusi, tad jos vartojimas reklamose ir renginiuose skamba neįprastai ir patraukliai turistams, taip pat vietiniams gyventojams. Be to kalendorinės žemaičių šventės, tokios kaip Atvelykis, vidurvasaris ir kt. yra pramoginės, o pramogos yra traukos objektas. „Žemaičių renginiai dažniausiai būna liaudiški ir pramoginiai, o kas paprasta ir linksma traukia žiūrovą.“ – teigė informantas 3. Taigi galima daryti išvadą, kad norint sudominti žiūrovą tarmišku renginiu reikia pasiūlyti pramogų, reklaminiuose plakatuose nurodyti jei renginys yra tarmiškas. Be to pats tarmės vartojimas renginio metu yra traukos objektas.

Vienas iš geriausiai žinomų renginių puoselėjančių tarmes Lietuvos mastu yra Skuodo rajono kultūros centro teatrų festivalis „Vaidėnam tievū kalba“, kokia jo sėkmės paslaptis? Informantas 1: teigia, kad šis festivalis yra skirtas ne tik žemaičių, bet ir kitoms tarmėms, todėl įvairių regionų teatro kolektyvai susirenka pasižiūrėti ir pasiklausyti vieni kitų. Pagrindinė festivalio idėja – prikelti tėvų kalbą, tai yra tarmes, antram gyvenimui, ne veltui 2016-aisiais metais šis festivalis buvo apdovanotas „Tegyvuoja teatras“ statulėle. Informantas 2 teigė, jog sėkmės paslaptis slypi ne tik tarmėse, bet ir tai, jog atvyksta mėgėjų teatrai iš kitų kaimų, miestų, miestelių, tai surenka ir daugiau žiūrovių. Vadinasi kuo didesnis kolektyvų pasirodymų skaičius, tuo daugiau ir žiūrovų pritraukiama. Informanto 3 nuomone: „Sumanymas atskleisti tarmių grožį skatina saugoti savo prigimtinę šneką, išlikti autentiškais ir nepakartojamais.“ Vadinasi, Skuodo rajono kultūros centro organizuojamo teatro festivalio „Vaidėnam tievū kalba“ sėkmės paslaptis ir yra tarmių puoselėjimas, nes daugelio regionų teatro kolektyvai nori parodyti savo regiono tarmės išskirtinumą ir prisidėti prie gražios renginio kultūrinio paveldo idėjos – puoselėti tarmes.

Norėta sužinoti apie žiūrovų pritraukimo būdus, vienas iš jų – populiarioji kultūra. Ekspertų klausta, su kokiais iššūkiais susiduriama stengiantis suderinti populiariąją ir etninę kultūrą, ko reikia

nepamiršti? 1-as ir 3-ias informantai išsūkių nepastebi. Informantas 1 teigia, jog negalima pasiduoti bendrinės kalbos daromai įtakai ir visus renginius reikia vesti tarmiškai, nes būtent ant regionų kultūros laikosi krašto kultūra: „Kokie dar išsūkiai? Reikia nepaleisti to, kas jau pasiekta ir nesitraukti į krūmus. Kada Europoje skatinama puoselėti regionų kultūra, negi mes dabar turime išsigąsti ir pasiduoti saujai panikuotojų ir bendrinės kalbos garbintojų. Ne ant jų laikosi krašto kultūra.“ Informantas 3 teigia, jog žemaitiškumas netrukdo jokio žanro renginiams: „Populiarioji ir etninė kultūra stovi viena šalia kitos. Tokios vietovės, kaip Skuodas gyventojai – didžioji dauguma yra žemaičiai, todėl ir kalba žemaitiškai.“ Tačiau informantas 2 pastebi, kad dažnai į pramoginius populiariosios kultūros renginius reikia įterpti etninius folkloro pasirodymus, dėl to, kad sudominti jaunimą etnine kultūra. Taip pat ir etniniai renginiai dažnai būna sujungiami su pop kultūros žanru, taip stengiantis padaryti renginį patrauklesniu: „Mažėja jaunimo, vaikų, kuris puoselėtų ir ugdytų etninę kultūrą. O tai, aišku, priklauso ir nuo tėvų auklėjimo ir nuo darželio, mokyklos vertybių, draugų kompanijos. Didelę įtaką daro ir televizija, joje keliami standartai ir iškeliama populiariosios kultūros vertybės. Tad svarbu nepamiršti ir kartas nuo karto priminti, tai kas svarbu, ką reikia išsaugoti ir puoselėti, tai yra organizuoti etnokultūrinius renginius, į kai kuriuos pramoginius renginius, ar paminėjimus, kalendorines „įpinti“ etninius siužetus, pasirodymus. Svarbu puoselėti folklorinius ansamblius, liaudiškos muzikos kapelas, stengtis pritraukti, sudominti kuo daugiau jaunimo.“ Dabar Lietuvos Respublikos Vyriausybė stengiasi aktualizuoti etnokultūrą, kad ji taptų prieinama ir įdomi jaunimui, taip pat ir kultūros centrai stengiasi į įvairius renginius įpinti folklorinio žanro numerių, perpinti etnine kultūrą su pop kultūra. Taigi Skuodo rajono kultūros centro organizatoriai stengiasi jaunimą supažindinti su etnine Skuodo krašto kultūra.

Su kokiomis problemomis susiduriama vedant renginį žemaitiškai, ar kyla nesusipratimų dėl žemaičių tarmės suvokimo? Informantas 1 teigia, kad Skuode gyvena keletas aukštaičių, kuriems žemaičių tarmė nepatinka, tačiau jis teigia, jog „Aukštaičių nenorėjimas suprasti žemaitiškai, kol patys gyvena Žemaitijoje, prilygsta rusų nenorui Lietuvoje kalbėti lietuviškai“. Vadinasi ekspertas mano kad regiono kultūra turi būti plėtojama nepaisant atvykėlių skaičiaus. Atvykėlius reikia supažindinti su krašto kultūra, ir jie turėtų toleruoti vietos kultūrą kurioje gyvena ar atvyksta. Informantas 2 paklaustas apie nesusipratimų keliančias situacijas atsakė, jog problemų atsiradimo galimybė yra tolygi tikslinei auditorijai: „Visų pirmiausia priklauso koks tais vedėjas, ir kokia auditorija, kadangi brandi auditorija visada žino daugiau tarmiškų žodžių, negu jaunesni. Bet pas mūsų, Skuode, visi daugiau ar mažiau kalbame tarmiškai, su problemomis kol kas nesusidūrėme. Tiek vedantysis, tiek žiūrovas vienas kitą supranta.“ Tai reiškia, kad žemaičių tarmės renginiai yra skirti tikslinei žemaičių auditorijai, taip automatiškai išvengiant nesusipratimų, o organizuojant renginius vaikams dažnai vartojamas geolektas. Šiai nuomonei pritaria ir informantas 3, kuris teigia, jog: „Žemaičių tarme vedame renginius tik savo vietovėje, todėl problemų dėl nesusipratimo

nebūna.“ Išklausius visų ekspertų nuomonę apie tarmės suvokimą galima daryti išvadą, kad vedant renginį tarmiškai su problemomis nesusiduriama, žiūrovai dažniausiai supranta vedėjų kalbą ir pasisakymus, nors yra atvykėlių, kuriems žemaičių dialektas nėra prie širdies, tačiau nusiskundimų dėl nesupratimo negauta.

Ne paslaptis, kad vaikai dažnai mokomi kalbėti literatūrine kalba, kokiais būdais stengiamasi supažindinti jaunąją kartą su žemaičių kultūra? Organizatoriai teigia, jog žemaitiškų renginių vaikams netrūksta ir jie noriai dalyvauja žemaitiškuose skaitymuose, literatūriniuose konkursuose, žemaitiškų dainų peržiūrose, taip pat noriai dalyvauja ir respublikiniame konkurse „Tramtatulis“. Informantas 2 teigia, jog: „Vaikams, jaunimui dažnai yra organizuojami žemaitiški konkursai: skaitymai, kūryba ir panašūs vietinės reikšmės, rajono, regiono ar respublikos masto renginiai. Organizuojamas respublikinis konkursas „Tramtatulis“. Informantas 1: „Skuode rengiami regioniniai žemaitiškų skaitymų, žemaitiškos literatūros konkursai - jau keliolika metų iš eilės, tad šio krašto vaikai moka kuo puikiau ne tik skaityti, bet ir rašyti žemaitiškai. Nemažai prie žemaitiškumo skatinimo prisideda Ylakių, Mosėdžio ir Skuodo Pr. Žadeikio gimnazijos. Tad Skuodo krašte žemaitukų netrūksta, jų čia yra daugiau negu pačioje sostinėje – Telšiuose.“ Informantas 3 teigia, kad vaikus kalbėti literatūriškai dažniausia moko patys tėvai. O žemaičių tarmė propaguojama ir vaikų darželiuose, ir mokyklose. Mažieji aktyviai dalyvauja respublikiniame konkurse „Tramtatulis“, žemaitiškų skaitymų, žemaitiškų dainų apžiūrose. Taigi Skuodo kultūros centras orientuojasi ne tik į suaugusiųjų renginius, bet sukuria sąlygas kultūriškai tobulėti ir mažiesiems rajono gyventojams. Skuodo kultūros centras aktyviai pildo savo bei kultūros ministerijos iškeltus tikslus ir aktyviai puoselėja žemaičių tarmę, sudarant lengvą prieigą prie renginių įvairaus amžiaus grupėms.

Kokį poveikį žiūrovams turi žemaičių tarmės vartojimas kultūros centro renginiuose? Ekspertų nuomone, žemaičių tarmės vartojimas daro teigiamą poveikį žiūrovams, dėl to, jog žemaičių kalba sukuria nuoširdžią, jaukią, paprastą aplinką, kurioje visi jaučiasi savi. Informantas 1 teigia, kad: „Žemaičių tarmę puoselėjantys renginiai leidžia žiūrovams jaustis kaip namuose, be to tarmės vartojimas ugdo kultūrinį suvokimą.“ Informantas 2: „Manau, kad teigiamą. Savo krašte kalbant visiems suprantama tarme, artima širdžiai kalba yra perteikiamas nuoširdumas, paprastumas, gera energija.“ Informantas 3: „Renginiuose žemaičių tarmės vartojimas žiūrovams teikia tik geras emocijas.“ Taigi tarmės vartojimas renginiuose sukuria geras emocijas, leidžia jaustis saugiai ir paprastai, be to ugdo žmonės puoselėti kultūrą. Taigi žemaičių tarmės vartojimas renginiuose sukuria jaukumą, paprastumą, suartina bendruomenę, skatina žemaičių tarmės gyvavimą.

Kaip atskirti ribą, kada renginys gali būti tarmiškas, o kada vis dėl to turi būti kalbama bendrine lietuvių kalba? Informantas 1 į šį teigė, kad: „Kas nori, tas tegu tas ribas ir nustatinėja. Man asmeniškai yra tekę vesti ir valstybiniu švenčių renginius žemaitiškai, ir nieko blogo dėl to

neatsitiko, net sulaukiau pagyrimų iš daugumos skuodiškių tarpo.“ Jo nuomone tarmės neturėtų būti atskirtos nuo bendrinės, visomis kalbomis galima viešai. Tačiau 2-as ir 3-ias informantai išreiškė kitokią nuomonę, kad valstybinė kalba turi būti vartojama oficialių renginių metu. Informantas 2 teigė, kad: „Lietuvių bendrinė kalba vartojama oficialiuose renginiuose, įsimintinų švenčių minėjimuose, valstybinėse šventėse. Žemaitiškai kalbama vietinės reikšmės renginiuose.“ Taigi riba tarp renginio vedimo bendrine kalba ir tarmiškai vis dėl to dažniausiai susidaro tarp etnografinių, kalendorinių švenčių ir oficialių valstybinės reikšmės švenčių minėjimų, nors vieno eksperto nuomone šios ribos neturėtų būti, kaip ir L. Vaitkevičienė (2013) teigė, kad neturi būti atskirties tarp literatūrinės kalbos ir tarmių.

Taigi, žemaičių tarmės puoselėjimas Skuodo rajono kultūros centre yra labai ryškus, vedami renginiai žemaičių kalba, kai kurie iš jų puoselėja ir regiono papročius. Žemaičių kalba yra savotiškas traukos objektas, dėl ko žmonės noriai dalyvauja kultūros centro organizuojamuose renginiuose. Dialekto vartojimas suartina žiūrovus su vedėjais, sukuria jaukią atmosferą. Labiausiai žmonės domina tradiciniai pramoginiai renginiai, taip pat etninės ir populiariosios kultūros sujungimas, o pats tarmės vartojimas renginyje ir informacijos sklaidos priemonėse ir yra būdas žiūrovams pritraukti.

Išsiaiškinta, kad Skuodo rajono kultūros centras puoselėdamas regiono etninę kultūrą atitinka Lietuvos kultūros apsaugos ministerijos, Lietuvos kultūros politikos gairių tikslus bei vykdo kūrybinių industrijų sektoriaus veiklą. Vadinasi, Skuodo rajono kultūros centras seka naujoves ir deda visas pastangas išsaugoti regiono kultūrą.

IŠVADOS

1. Tarmės yra reikšmingos ne tik regionų, bet ir visos Lietuvos kultūriniam gyvenimui, dėl to, nes atskleidžia visos valstybės kultūrinį išskirtinumą. Lietuva yra viena iš nedaugelio valstybių, kuri tokiaame mažame geografiniame plote turi tiek daug skirtingų šnektų. Savita šnekta atskiria kultūrinius regionus ir jų tradicijas, be kurių Lietuva negalėtų išsiskirti tautiniu identitetu.
2. Lietuvos kultūros politika skatina etninės kultūros integraciją į kūrybines industrijas ir jų plėtrą. Tautinio paveldo puoselėjimo kūrybinėse industrijose dėka žemaičių tarmė šiandien yra prieinama ne tik Lietuvos žemaičiams, bet ir visiems Lietuvos gyventojams. Kūrybinių industrijų projektai: televizijos laidos, filmai, renginiai, muzika, leidyba ir kiti, orientuoti į tarmes, sudaro palankias sąlygas tarmių, meno kolektyvų sklaidai bei gyventojų saviraiškai.
3. Kokybinio tyrimo metu nustatyta, kad Skuodo rajono kultūros centro renginių organizatoriai norėdami sudominti lankytojus žemaitišku renginiu reklamoje naudoja žemaitišką tekstą, kuris ekspertų teigimu yra įtaigesnis ir paprastesnis. Renginių organizatoriai siekdami sudominti žiūrovus į etninius renginius įtraukia populiariosios kultūros žanro pasirodymus: dainas, šokius, vaizdo elementus ir kt. Tyrimo dalyvių nuomone, norint pritraukti jaunimą yra svarbios edukacinės veiklos: žemaitiško skaitymo, rašymo, liaudies meno konkursai ir renginiai. Taip pat išsiaiškinta, kad tarmės vartojimas renginių metu sukuria jaukumą, nuoširdumą ir paprastumą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Aliūkaitė D., Mikulėnienė D. (2013). Lietuvių tarmių raida ir kaita: XX Ia. situacija. Prieiga per internetą:
<http://www.tarmes.lt/images/Veikla/D.Aliukaikes%20ir%20D.%20Mikulenienes%20pranesimas.pdf>
2. Babickienė Z., Jasiūnaitė B., Pečeliūnaitė A., Bagužytė R. (2007). Centrinė šiaurės žemaičių kretingiškių tarmė. Vilnius, Baltos lankos
3. Bacevičiūtė R., Ivanauskienė A., Leskauskaitė A., Trumpa E. (2004). Lietuvių kalbos tarmių chrestomatija. Vilnius, Lietuvos kalbos instituto leidykla.
4. Belovienė A., Kinderis R., Williamson P., Ivanov T., Ortin C. A. (2009). EVENTi Renginių vadyba. Vadovas. Klaipėda, KU leidykla.
5. Bukantis J., Leskauskaitė A., Salienė V. (2006) Vakarų žemaičiai. Vilnius, Lietuvių kalbos institutas.
6. Butkevičius A. (2014). Nutarimas dėl etnografinių regionų metų veiksmų plano patvirtinimo. Vilnius.
7. Černevičiūtė J. (2012). Kultūros studijos. Vilnius, „Technika“
8. Damušytė G. (2013). Renginių organizavimo atmintinė. Vilnius. Prieiga per internetą:
https://www.urm.lt/uploads/default/documents/globali_lietuva/seminarai_renginiai/Renginiu_organizavimo_atmintine.pdf
9. Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas (1999). Vilnius. Prieiga per internetą: http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=201726#LinkTarget_88
10. Gaižauskaitė I., Mikėnė S. (2014) Socialinių tyrimų metodai: apklausa. Vadovėlis. Vilnius, Mykolo Riomerio Universitetas.
11. Garšva K. (2012). Tarmės – etninės kultūros pagrindas. Gimtasai kraštas. Vilnius, lietuvių kalbos institutas. Prieiga per internetą: <http://www.ziemgala.lt/saugykla/pdf/2-garsva.pdf>
12. Garšva K. (2013). 2013 Tarmių metais kalbėsime penkiolika patarmių ir šimtu šnektų. Prieiga per internetą:
<http://alkas.lt/2012/03/29/2013-tarmiu-metais-kalbesime-penkiolika-patarmiu-ir-simtu-snektu/>
13. Getz D. (1997). Event Management and Event Tourism. New York.
14. Gužauskas A. (2011) Renginių organizavimas. Klaipėda: Klaipėdos valstybinė kolegija.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=439028&p_query=&p_tr2=2
15. Kačerausukas T., (2014). Kultūrinės industrijos kritika ir kūrybinių industrijų problemos. Logos. VU, Vilnius.

16. Kalnius P. (2012). Žemaičiai XXa. – XXIa. Pradžia. Vilnius, Mintis.
17. Kardelis K. (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. 2-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Kaunas, Judex.
18. Lietuvos kalbos institutas, tarmių archyvo duomenų bazė. Prieiga per internetą:
<http://tarmes.lki.lt/>
19. Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės (2010). Prieiga per internetą:
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=9dzqnu7ek&documentId=TAIS.377620&category=TAD>
20. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas (2012). 2013 – tarmių metai. Prieiga per internetą:
http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=9814&p_d=131465&p_k=1
21. Nacionalinė kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija (2011). Kūrybinių ir kultūrinių industrijų nkp projektų galimybės paskatinti ekonomiką. Vilnius. Prieiga per internetą:
<http://www.creativeindustries.lt/lt/apie/projektai/Kurybinu%20ir%20kulturiniu%20industriju%20NKP%20projektu%20galimybes%20paskatinti%20ekonomika.pdf>
22. Nikžentaitis A. (1996). Žemaičių subetnosas. Žemaičių žemė. Nr. 4.
23. Petrauskas I. (2013). Apie tarmes. <http://www.selonija.lt/2013/07/19/apie-tarmes/>
24. Piročkinas A. (2012). Kiek įmanoma išsaugoti tarmes? Dialogas nr. 28
25. Prušinskas K. (2012). Žemaičių žemė. Prieiga per internetą:
http://samogitia.mch.mii.lt/ZZ_2012_4/ZZ_2012_4nr_2_3.pdf
26. Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa (2011). Valstybės žinios. Nr. 130-6189.
27. Sajenkienė J. (2010). Lietuvių kalbos tarmių šiandiena – būti, keistis, išlikti. Prieiga per internetą:
<http://www.delfi.lt/gyvenimas/istorijos/lietuviu-kalbos-tarmiu-siandiena-buti-keistis-islikti.d?id=28021121>
28. Schmid S. (2014) „Dialekt: Vorteil oder Nachteil für Kinder?“ W&B/Forster & Martin. Prieiga per internetą:
<http://www.baby-und-familie.de/Kinder/Dialekt-Vorteil-oder-Nachteil-fuer-Kinder-153687.html>
29. Shone and Parry. (2004). Successful event management. UK, Cengage Learning EMEA.
30. Stunžienės B. (2007). Tautosakos darbai XXXIV. Vilnius, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, straipsnio autorius Bukantis J. Straipsnis: „Vakarų žemaičių tarmės ypatybės”
31. Subačius G. (1998). Žemaičių bendrinės kalbos idėjos. Vilnius, Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas

32. Vaicekauskienė L. (2013). interviu LRT radijo laidai „Ryto garsai“. Prieiga per internetą: http://www.lrt.lt/naujienos/kalba_vilnius/32/13674#wowzaplaystart=6010000&wowzaplayduration=804000
33. Watt D. (1998). Event Management in Leisure and Tourism. Longman, Harlow.
34. Žukauskienė R. (2008). Kokybiniai ir kiekybiniai metodai. Prieiga per internetą: <http://rzukausk.home.mruni.eu/wp-content/uploads/kokybiniai-ir-kiekybiniai-tyrimai1.ppt>

PRIEDAI

1 priedas. Kūrybinio projekto scenarijus

PRAPULOSĖ ZOIKĖ MAŽUOSĖS VELĖKAS

scenarijus

Laikas	Veiksmas	Pastabos
13:00	Bobutė: Onkstėi rītė jau saulė pakėla; Ė šova ė ta greita notėla; Kiaušėnė dažītė ėr dongos matītė; Sakau visīms garsė: Jūms laba rīta! - Sveikėnous so vėsas, ė mažas ė dėdėles. Žėnuokėt, kuoks dalīks atsitėka: šėndėin aple Velėkas papasakuotė toriejau ne aš vėina, bet karto su muni toriej būt er Velīku zuikis puikis, bet kap jau daugielis matiet ėš plakatu, tas zuikis pu susitikėma su mago čeraunėnko jau dvė nedielės atgal, prapoulė skribėlie i tep neatsirada, vėsor ėiškuojau, ėr skribėlie ir internetė, bet kap nier tep nier... Uns īr mon puodė, pagal tradicijs jok prīdera kūmuoms su sav puodiem atvelīki sutėktė, tep liūdna ... Gail ka tep išėje. Zuikis velīkuos pagrindinis veikiejas būna, vo daba būs Velėkas be mon zoikelė. - Veiziekėt vaka, dar kažkas vėlounas i rengini, rek palaukt ka spietom sudalīvaut. Ale ėr so ausīms atvažioun. A kartas nebūs mon zuikis sugrīžės?!	Dviračiu atvažiuoja zuikis, su savimi vėžasi pintinę su kiaušiniais. Paleidžiama 1 daina zuikio įvažavimui. „Kiškis – piškis“.
13:03	Zuikis: - Laba dėinelė vėsė susirīnkė, kap maluono jomis matyte. Nepatikiesėt, ka magas monėm idiejė ė ton keporė, atsiradau Velīkų saluo ė bovau tən ligi pat dabar. Mon tamė saluo vėsai patėka: tən ėr Kiaušinius iediau, ėr margėnau, ėr kūliau ėr lalavau ėr sopavaus. Net žėnuok nespiejau ni	Uždususi zuikutė pasisveikina su bobute.

	tavės pasėlgėtė, tēik veikluos bova. Bobutė: - Ne kap to rokoujīs, juk paskumbīnt gaieje sav kūma, tep darītė negala, laba išgouzdėna ne tik monėm, bet ėr vėsus vakus, kuoks atvelīkis be zoikočiaus? Papasakuok geriau, kap to išmuoka tus kiaušinius dažītė. Zuikis: - No tep ėr ėšmuokau, kap pamuokėna. Ėr ėš krautovės lėpdokus lipdītė muokimies, lėngviause bova, ėr so flomasteres dažītė, nu tokiu darbieliu pradiejuom. O paskiau jau ir rimčiau išmuokuom: bova so cibulių lokštas, ėr dekupaža technika ir so vaško margyntė reikiejė: no tep da nemokiejau. Bobutė: - No al paruodyk to mon tus kiaušius kap tēn nudažė, ka jau atsivežė. Al mondre mondre... Aš irgi muoko vėsep margīntė, bet parvežė naujuoviu ėr monėi... Zuikis: - Laba maluono girdietė, kad patīnk. Žėnuok ėr mon patem gražė. Bobutė: - No dėdle poikė kiauše, ė jūs, vaka, galiesėt pažiūriete kap zuikis kiaušinius išmargėna. Kap tēkrs profesionals. Zuikis: - To tik bėnk, aš dar tik muokaus, negiedīnk Bet bobot, nebėngiau pasakuotė: ne tik kiaušinius dažiau, daužiau ėr iedžiau, bet ir žaidėmus žaidžiau! Bobutė: - No no, dar ėdomiau! Juk žaidėma patīnk didelīms ėr mažīms al net mon! A pamuokīs?	Zuikis su bobute visiems rodo kiaušinius.
13:08	Zuikis - Dėl tavės ėr dėl vaku ėš Velīku saluos atsivežiau vėsa kolektyva „Vereta“, katrs ne tik muok žaistė, bėt ėr dainoutė!	Folkloro „Vereta“ daina. Zuikis su folkloro kolektyvu „Vereta“ šoka ratelius.
13:20	Bobutė - No linksma pažaidiem, pabuvuom ėr pasijoukiem, bet Zuiki, a to sužėnuoje	

	kas ir tuos Velīkas, kudiēl mes anas švēntam? Zuikis: - Sužēnuojau, ēr jūms papasakuosio... Velykas yra kēlosēs iš žuodē vielie. Senas laikas, kumet aš dar nebovau gēmēs, žmuonēs švesdav pavasarē ēr gamtuos priskielēma švēntē. Bobutė: - Zuikel, aš laba džiaugous kad to tēik pasimuokiusi parvažiava... Nuoriečiau pridietē, ka mūsa buoče tikiejē, kad tuos vieles prisīkel iš žemēs, tad nunešdava anuoms kiaušiniu, ka būtom kou valgītē. A žēnuojuot? Daba Velīkas mes gera žēnuom kap Krėkščiuonėška šventē, kor kiaušinis simbolizouna Jiezaus prisikėlēma. Vo nu senu laiku kiaušinis simbolizava gīvībe ēr vaisingoma. Ne veltou ēš maža ēr kēita kiauta išsīrēt mīnkštē ēr pokoutē vištītē. Zuikis: - Tēp tēp, kūma, ne veltou kiaušinis yr Velīkų sīmbuolis. Iš po stuora žėimuos lokšta išsirēta pavasaris. Vaka, vo paveiziekēt kokiū spalvū ir jūsa kiaušēne, žēnuokēt, kikvēina spalva tora sava reikšme! Bobutė: - Rauduona spalva simbolizouna gīvībe, žali – gamta, geltuona – prinuokosi grūdą, jouda yra žemē, vo mielēna – dongos. Kap gera, dėdle gera! Zuikis: - Kas gera? Bobutė: - Tēik daug spalvuotu kiaušiniu mačiau pas vėsos, vadėns ēr meta būs gīvībīngē, spalvuotē, derlīngē, ēr giedrē! Gal padainoukem vėsē daineles karto so „Apoulioko“ pavasariou ēr atvelīkou, kad meta būtom šēltē, saulietē, giedrē ēr derlīngē! Zuikis: - O kap nuorio muzikas, dainoujam!	
--	--	--

Įeina „Apouliukas“

13:25		Dvi „Apuoliuko“ dainos.
13:30	Zuikis: - Brongieje dainininka, gal užtvirtinkėm ir pažaiskėm žaidėmus, lai prisišauktė šelta pavasari, ər gėra derliu ši meta.	Zuikis, Bobutė ir „Apuoliukas“ pradeda estafetes su kiaušiniu ant šaukšto, margučių sukimą, estafete su sūpuoklėmis. Visų estafečių metu skamba muzika. Pirmai estafetei paleidžiamas 3. „Ančiukų šokis“.
13:45	Zuikis: - Vaka, nuorietomem uždoutė puora mīsliau. Būs egzamėns, kou ėsėmuokuot šindėin apie Velīkas: Bobutė: - Šiaudu dėrva, akmėns sieta, – gyvė dīgsta (lizdas ir kiaušiniai); Zuikis: - Mažuo bačkelie dvėjuopas alus (kiaušinis); Bobutė: - Puonaitis be skīlies, o drabužis be siūlies (kiaušinis). Zuikis: - Septynė telta, vo anų gale saulė, kada saulė patekies, vėsė žmuonės pralinks mies (Velīkas); Bobutė: - Sūnkės mīslės bova, tudiel lėngvuos folklorėns muzikėlės nuorietuomės, juk kap ər sakę, pu septynių savaitiu žmuonės pralinks mies. Kadangi sopėmasis yr laba svarbi velīku tradicija, tad enam vėsė pri supīniu, rek stėpre supoutėis, kad pažadyntomem pavasari ės mėiga, ka vėsė augala gera augtom. Tad kvėitam pasisopout karto su „Vereta“	Folkloro ansamblis „Vereta“ susirenka prie sūpynių.
13:50		Folkloro ansamblio „Vereta“ daina prie sūpynių.
13:53	Bobutė: - Pasisupuom, pasibuvuom, bet kiaušius jug ne veltou pasijieciem, einam ridentė!	Paleidžiama muzika.
13:57	Zuikis: - Kap gera ka spiejau sugrižtė ligi	

	atvelīkē ģ mūsū Skouda: tep gera bov pasisoptē, pažaistē, su jumis vēsas susitēktē ēr pasiklausīt gīvuos muzikas.. Nepamērškem, ka Velīkas yr gīvībēs, prisikielēma ēr derliaus šventē. Bobutē: - Tep mon puodel, nors ir tēkrais atvelykis ģr rītuo, mes anou paminavuojuom šindēin, tad rītuojaus švēntē sutēkēt su sav šeimuom, tievas ēr kūmas! „Tego lokštens gruožis ēš bieguntiu dēinu, Ka šēlumuo ištērtom rūpesne vēsu...” Ligi kēta atvelīkē!	Leidžiama muzika iki kol svečiai išsiskirsto.
--	--	--

Scenarijaus autorė: Lidija Karbauskienė

2 priedas. Žaidimų aprašymai Atvelykio šventei**Kiaušinis ant šaukšto**

Vaikai su krikšto tėvais, tėvais, seneliais ar vieni pasidalina į komandas. Užduotis kiekvienam komandos nariui – kuo greičiau nunešti šaukštu kiaušinį nuo starto linijos iki tikslo – krepšio. Bėgama po vieną. Laimi komanda, kuri sudaužė mažiau margučių arba greičiau sugrįžo į pradinę padėtį. Pagrindinė taisyklė – neišmesti kiaušinio.

Margučių sukimas

Vaikai suka kiaušinius, kieno ilgiau sukasi – tas laimi.

Rungtis su sūpuoklėmis

Tėvai ir krikštatėviai iš rankų padaro sūpuoklės, vaikai sėdasi ant rankų. Vyksta rungtynės, kas greičiau apibėgs apie krepšelius ir sugrįš į startą.

Margučių ridinėjimas

Tai yra tradicinis Velykų žaidimas, kuriam reikia specialaus lovelio. Kiekvienas vaikas paeiliui ridena margutį: į ką atsitrenkia margutis, tas ir atitenka vaikui. Galima aplink išdėlioti įvairius prizus ar smulkias dovanėles.

3 priedas. Bendrasis veiksmų planas

Tikslas: Atvelykio šventės „Prapoulosė zoikė mažuosės Velīkas“ organizavimas.			
Terminas: 2016-04-02			
Eil. nr.	Taikytini veiksmai	Laiko ištekliai	Peržiūros data
1.	Muzikantų, šokėjų, vedėjų paieška	5 darbo dienos	2016-03-11
2.	Koncepcijos kūrimas	1 darbo diena	2016-03-08
3.	Scenarijaus kūrimas ir tobulinimas	10 darbo dienų	2016-03-18
4.	Renginio vietos peržiūra	0,25 darbo dienos	2016-03-16
5.	Reklamos kūrimas	2 darbo dienos	2016-03-17
6.	Dekoracijų gamyba	3 savaitės	2016-03-30
7.	Muzikos paieška ir perklausa	0,5 darbo dienos	2016-03-25
8.	Techninės įrangos ir inventoriaus peržiūra	0,5 darbo dienos	2016-04-01
9.	Repeticijų organizavimas	0,25 darbo dienos	2016-04-01
10.	Renginio vietos dekoravimas	2 valandos	2016-04-02

Šaltinis: sudaryta autoriaus

4 priedas. Interviu klausimynas

1. Skuodas – vienas žemaitiškiausių Lietuvos miestų išlaikęs savo tarmę ligi šiol, kaip manote, kodėl?
2. Kas lemia tai, jog didžiojoje dalyje renginių kalbama tarmiškai?
3. Kokiomis priemonėmis sudominate žiūrovą kultūriniu, žemaitišku renginiu?
4. Skuode vyksta populiarus teatro festivalis „Vaidėnam tievū kalba“, kokia jo sėkmės paslaptis,?
5. Kokie iššūkiai laukia, stengiantis suderinti populiariąją ir etninę kultūrą, ko reikia nepamiršti?
6. Su kokiomis problemomis susiduriama vedant renginį žemaitiškai?
7. Ne paslaptis, kad vaikai dažnai mokomi kalbėti literatūrine kalba, kokiais būdais stengiamasi supažindinti jaunąją kartą su žemaičių kultūra?
8. Kaip manote, kokį poveikį žiūrovui turi žemaičių tarmės vartojimas renginiuose?
9. Kaip atskirti ribą, kada renginys gali būti tarmiškas, o kada vis dėl to turi būti kalbama bendrine lietuvių kalba?